

Za družbo blaginje v trdni mreži življenja

Manifest civilne družbe za razvoj Slovenije

Manifest civilne družbe za razvoj Slovenije z nadnaslovom *Za družbo blaginje v trdni mreži življenja* je odziv civilnodružbenih organizacij na aktualne družbene probleme. Namenjen je spodbujanju širše javne, politične in akademske razprave o prihodnjih potrebnih korakih v Sloveniji in preseganju vsiljenega enoumnja razvojne paradigme neoliberalnega kapitalizma. Pri pripravi besedil za Manifest je sodelovalo več kot 30 organizacij in strokovnjakov, ki delujejo na področjih sociale, varstva okolja, družboslovja in gospodarstva.

Manifest je pripravljen ob **zavedanju odgovornosti naše generacije za preprečitev družbenega, ekološkega, gospodarskega in političnega zloma**, ki ga lahko povzročijo prepletene krize zaradi spreminjanja podnebja, nasilnih konfliktov, prisilnih migracij, naraščajočih neenakosti, naraščajoče ksenofobije in finančne nestabilnosti, ter

ob prepričanju, da imamo za to kot družba na voljo tehnologije, znanje in finančna sredstva, vendar pa je v družbi potrebno vzpostaviti proces oblikovanja nove razvojne miselnosti, ki naj upošteva osnovne vrednote spoštovanja, pravičnosti, vzdržnosti, odgovornosti do prihodnjih generacij in globalne solidarnosti.

Izhodišča

V uvodnem delu Manifesta – preambuli so zapisana **vsebinska izhodišča**: manifest opozori na zavezanost Slovenije trajnostnemu razvoju, spoštovanju človekovih in znotraj njih socialnih pravic, upoštevanju biofizikalnih mej rasti gospodarstva, pa tudi preprečevanju korupcije, vključujočim političnim procesom ter globalni odgovornosti in solidarnosti. V nadaljevanju s podatki o stanju okolja in družbe opozori na žarišča problemov, ki bi jih javne politike morale nasloviti s **ciljem okoljsko vzdržnega razvoja in povečanja socialne kohezije**: nadpovprečno podnebno ranljivost Slovenije ter kritično stanje tal in kmetijskih zemljišč za pridelavo hrane, uničevanja narave v imenu rasti materialne blaginje, naraščanje socialne neenakosti, hitro rastočo stopnjo revščine, privatizacijo in komercializacijo strateških skupnih dobrin, omejevanje pravic delavk in delavcev ter pomanjkanje družbene odgovornosti podjetij, naraščajoči delež atipičnih oblik zaposlitev in dela ter šolski sistem, ki premalo goji kritično mišljenje, domišljijo, ustvarjalnost in večperspektivnost. Preambula se zaključuje s **kritičnim pogledom na družbeno-politično stanje v Sloveniji**: usmerjenost javnih politik v rast BDP in konkurenčnost, podrejenost socialnih politik uravnoteženju javnih financ na račun najbolj ranljivih skupin v družbi, fleksibilizacijo trga dela, netransparentnost delovanja oblasti in zaskrbljujočo stopnjo korupcije. Na koncu, vendar nikakor ne najmanj pomembno, je v preambuli **izraženo ogorčenje in zaskrbljenost**, ker smo bili pri soočenju s povečanim prehodom beguncev namesto govornice globalne solidarnosti pričča eksploziji sovražnega govora, vlada pa je s konsistentno uporabo varnostnega diskurza okrepila že tako latentne pogoje za razraščanje ksenofobije ter se odpovedala pristopu odgovornosti, varstva človekovih pravic in globalne solidarnosti.

Rešitve

Avtorji manifesta si ne delajo utvar, da so rešitve prepoznanih družbenih problemov enostavne. Osvetlijo **ključna področja**, ki jih je potrebno v družbi (ponovno) poudariti oziroma se moramo o njih več pogovarjati: osnovne vrednote, človekove pravice in tudi pravice narave, odprto družbo, demokracijo, integriteto oblasti, javno dobro, socialno varnost, kazalnike blaginje, vključujoče razvojno načrtovanje, javne finance, vzdržno gospodarstvo ter odprtost in globalno odgovornost družbe. Opozorijo tudi na vlogo kulture in pomen zdravja.

Tem sledijo **opisi specifičnih rešitev na izbranih področjih** (demokratizacija, delo, reforma proračuna, energetika, mobilnost, hrana, stanovanjska politika, gospodarstvo, znanje, migracije) in korakov za njihovo doseganje.

Manifest nima ambicije biti celovita razvojna strategija oziroma program, pač pa je njegov namen **opozoriti na sistemske probleme in deviacije**, ki državi Sloveniji preprečujejo, da bi v polnosti izkoristila svoje razvojne potenciale, njenim prebivalcem pa zmanjšujejo blaginjo in postavljajo pod vprašaj njeno trajnost.

Vsebina

PREAMBULA

Osnovne vrednote

- Pravice narave
- Človekove pravice
- Odprta družba, utemeljena na načelu enakosti
- Demokracija in svoboda izražanja
- Oblast – integriteta, odgovornost
- Kazalniki blaginje

KLJUČNA PODROČJA

- Vključujoče strateško - razvojno načrtovanje
- Javno dobro, dekomodifikacija
- Javne finance
- Socialna država
- Zdravje
- Kultura
- Vzdržno gospodarstvo
- Globalno odgovorna Slovenija

SPECIFIČNE REŠITVE

Demokratizacija - odprti in vključujoči procesi

- Demokratizacija zakonodajnih in načrtovalskih procesov, odgovornost izvajanja
- Neposredna demokracija, samoorganizacija, soodločanje
- Participatorni proračun

Delo

- Delavske pravice
- Dostojno delo
- Digitalizacija

Ekonomska demokracija

- Upravljalvska participacija zaposlenih
- Finančna participacija zaposlenih

Javnofinančna reforma

- Zelena davčna reforma
- Odprava škodljivih subvencij
- Zelene naložbe
- Davčna pravičnost
- Javni dolg

Pravičen podnebno - energetski prehod

- Energetski prehod
- Zmanjšanje rabe energije
- OVE – priložnost za skupnostne projekte
- Demokratizacija energetike
- Pravičen prehod

Oskrba s hrano

- Prehranska samooskrba
- Ekološko kmetijstvo
- Sprememba načina prehranjevanja
- Kratke oskrbne verige s hrano

Stanovanjska politika

- Javna najemna stanovanja
- Stanovanjske zadruge

Mobilnost

- Kolesarjenje
- Sopotništvo – deljenje prevozov
- Javni prevoz, prevoz na klic
- Hoja

Znanje in izobraževanje

- Globalno učenje
- Skupnostno učenje za trajnostni razvoj

Gospodarstvo

- Odrast
- Socialna ekonomija
- Zelena reindustrializacija ob upoštevanju koncepta pravičnega prehoda
- Javni infrastrukturni projekti
- Skupnostno upravljanje z življenjskimi viri
- Etično bančništvo
- Skupnostne valute
- Državljske ekonomske prakse

Migracije

- Migracije in pravica do azila – vodila za ravnanje Slovenije

Manifest je objavljen na spletni strani: <http://bit.ly/ManifestCD>.

Pri pripravi Manifesta so sodelovali:

dr. Alenka Gril

Brez izgovora Slovenija

CIPRA Slovenija, društvo za varstvo Alp

Društvo Asociacija

Društvo Humanitas – center za globalno učenje in sodelovanje

Društvo Mariborska kolesarka mreža

Društvo OVCA – Društvo za osveščanje in varstvo – center antidiskriminacije

Ekvilib Inštitut

EnaBanda – Društvo za kulturne in raziskovalne dejavnosti

Focus, društvo za sonaraven razvoj

Greenpeace v Sloveniji

Iniciativa mestni zbor – samoorganizirane četrtne in krajevne skupnosti Maribora

IPoP – Inštitut za politike prostora

Inštitut za trajnostni razvoj

dr. Luka Omladič

dr. Mato Gostiša

dr. Nevenka Bogataj

Podjetna skupnost KNOF Posavje

Pravno-informacijski center nevladnih organizacij – PIC

Sindikat Mladi plus

Sindikat prekarcev

Sloga platforma

dr. Srečo Dragoš

Študentska Iskra

Študijski center za industrijsko demokracijo

Transparency International Slovenia - Društvo Integriteta

Umanotera, Slovenska fundacija za trajnostni razvoj

dr. Vesna Leskošek

Zadruga Zadrugator, za zagotavljanje ugodnih in kakovostnih bivanjskih pogojev

Zveza prijateljev mladine Ljubljana Moste Polje